

Kapya atu ba Pol hato hi Galesia

Abô mông

Pol hato abô êntêk hi hadêḅ avômalô êvhaviḅ takatu ba êmô plovins Galesia. Bôk hamô haviḅ thêlô ba hanaḅ Wapômbêḅ anêḅ Abô Mavi bêḅ hadêḅ thêlô ba intu êvhaviḅ Yisu (Ap 16:6; 18:23). Thêlô bêḅ anôḅ ma miḅ ḅê Israeḅ ami ma ḅê loḅ buyaḅ.

Haveḅ yam ma ḅê Israeḅ doho êlêm ma enaḅ hadêḅ thêlô ek nebalonḅ Mose anêḅ abô balabuḅ loḅ lôk neḅgothe iniḅ kupik êtôm ḅê Israeḅ ek nimitak thêthônḅ ênjêk Wapômbêḅ ma. Pol halaḅô abô êḅ, ma hato kapya êntêk nena ḅê takatu ba êvhaviḅ Yisu Kilisi ma Wapômbêḅ halam i nena ḅê thêthônḅ. Ma ḅê takatu ba esopa balabuḅ iyom miḅ hatôm nimitak thêthônḅ ami.

Hato hadêḅ 53 AD la.

Pol hêv lamavi

1 ¹Ya ma aposel Pol. Avômalô la miḅ elam ya ek yandum ku êntêk ami lôk miḅ anyôla hêv ku êntêk hadêḅ ya ami. Yisu Kilisi lo Kamik Wapômbêḅ thai da êv ku êntêk hadêḅ ya, ôpatu ba hik Yisu Kilisi liḅ hêk ḅama. ²Ya lôk aiyāḅ thêlô aêv kapya êntêk hadêḅ môlô avômalô ôdônḅ takatu ba ôêvhaviḅ ômô malak lôḅ nenanena anêḅ plovins Galesia.

³Alalôaniḅ Kamik Wapômbêḅ lôk Anyô Bêḅ Yisu Kilisi nêḅnêḅ iniḅ wapôm lôk labali êndêḅ môlô. ⁴Alalôaniḅ Kamik Wapômbêḅ anêḅ lahaviḅ ba Kilisi hêv yanida ek nêḅ alalô sa ek nêḅ kambom vê lôk epole kambom bôlônḅ êntêk anêḅ yak takatu ba havalonḅ alalô loḅ vê. ⁵Aêḅ ba nambô Kamik Wapômbêḅ anêḅ athêḅ lôkmaḅḅiḅ êtôm wak nômbêḅ intu sapêḅ. Avanôḅ!

^a 1:4 Gal 2:20

Abô Mavi ma doŋtom iyom

⁶Ya kapôlôn hasoŋ kambom nena ketheŋ oyaŋ ma môlô ôvôliŋ dômim hadêŋ ôpatu ba bôk halam môlô hathak Yisu Kilisi anêŋ wapôm ma lêk môlô osopa abô yaŋda. ^{7b}Ma doŋtom abô êŋ ma miŋ Wapômbêŋ anêŋ abô ami. Yakô anyô doho lêk nendela môlônim auk ba nindum ek ninduviŋ Kilisi anêŋ Abô Mavi. ^{8c}Odaŋô! Yêlôda anaŋ abô yaŋda mena aŋela la anêŋ malak leŋ hanaŋ abô yaŋda hadêŋ môlô ba miŋ hatôm Abô Mavi sêbôk ba yêlô anaŋ hadêŋ môlô ami, êŋ ma tem yandam Wapômbêŋ ek imbuliŋ ôpêŋ. ⁹Bôk yêlô anaŋ hadêŋ môlô yôv ma lêk yahanaŋ hathak loŋbô. Anyô late hanaŋ Abô Mavi hadêŋ môlô ba miŋ hatôm atu ba bôk owa anêŋ yêlô ami, êŋ ma tem yandam Wapômbêŋ ek imbuliŋ ôpêŋ.

^{10d}Ba yahanaŋ abô êŋ ek yandôk avômalô leŋiŋ lôk Wapômbêŋ la e? Mena yahadum ek avômalô nêgê ya nena mavi e? Yahanaŋ abô êŋ ba hatôm sêbôk atu ba yahadum ku ek avômalô nêgê ba nebam ya, êŋ ma ya miŋ Kilisi anêŋ anyô ku te ami.

Pol hanaŋ anêŋ ku lavôn

^{11-12e}Aiyaŋ thêlô, yaleŋhaviŋ môlô noyala nena Abô Mavi atu ba yahanaŋ hadêŋ môlô, êŋ ma Yisu Kilisi da hik thô hadêŋ ya. Ma miŋ anyôla hanaŋ mena yahawa hêk anyôla anêŋ auk lôk miŋ anyôla hadôn ya hathak abô êŋ ami. Milôk.

^{13f}Môlô bôk olaŋô hathak yenaŋ bôk lo loŋ sêbôk ba yahasopa Israel iniŋ abô balabuŋ, ba yahêv vovaŋ bêŋ hadêŋ Wapômbêŋ anêŋ avômalô êvhaviŋ ba yahabuliŋ i. ^{14g}Ma ya lôklokwaŋ ek yasopa bumalô iniŋ bôk lo loŋ ba yahatitiŋ Mose anêŋ balabuŋ aleba yenaŋ auk hamôn ek apenena muk Israel vi iniŋ. ^{15-17h}Ma doŋtom Wapômbêŋ da hadum ba hik nakaduŋ thô hadêŋ ya ek yanaŋ Abô Mavi esak nakaduŋ bêŋ êndêŋ avômalô loŋ buyaŋ. Sêbôk ba yahamiŋ wakatik kapô denaŋ, ma bôk habi baŋ hayô hêk ya lôk halam ya yôv hathak anêŋ wapôm. Ba intu yaha Alebia vêm ma yahavôhalêm Damaskas hathak loŋbô. Miŋ yahanaŋ hik anyôla liŋ lôk yaha Jelusalem ek yaŋgê aposel takatu ba ibitak êmôn ek ya ami.

¹⁸ⁱSondabêŋ lokwaŋlô hale ba hi, êŋ ma yaha daku Jelusalem ek yanaŋ abô imbiŋ Pita. Ma yahamô haviŋ yani hatôm wak laumiŋ ba labahêŋvi. ¹⁹Ma doŋtom miŋ yahayê aposel vi ami ma yahayê Jems iyom, Yisu yaŋ molok. ²⁰Ba intu abô êntêk ba yahato hadêŋ môlô, ma yahanaŋ abô avanôn hamiŋ Wapômbêŋ ma. Ma miŋ abôyaŋ ami. ^{21j}Vêm ma yaha plovins Silia lo Silisia. ²²Ma avômalô ôdôn takatu ba êvhaviŋ Yisu Kilisi

^b 1:7 Ap 15:1,24 ^c 1:8 1Ko 16:22 ^d 1:10 1Te 2:4 ^e 1:11-12 Mat 16:17 ^f 1:13 Ap 8:3
^g 1:14 Ap 22:3 ^h 1:15-17 Ais 49:1; Gal 2:7 ⁱ 1:18 Ap 9:26-27 ^j 1:21 Ap 9:30

êmô Judia êthôn ya paliŋ. ²³Thêlô elanô abô takatu ba avômalô vi enaŋ hathak ya iyom nena, “Sêbôk ma ôpêŋ hêv vovaŋ hadêŋ alalô ba habuliŋ abô êvhaviŋ. Ma doŋtom lêk hanaŋ abô êŋ bêŋ.” ²⁴Ma avômalô takêŋ êyê yenaŋ ku ba êbô Wapômbêŋ anêŋ athêŋ.

Aposel êlôk hathak Pol anêŋ ku

2 ¹⁻² Sondabêŋ hatôm 14 hale ba hi yôv ma Wapômbêŋ miŋ hik anêŋ lahaviŋ thô ek yana Jelusalem. Aêŋ ba yahavôha daku hathak loŋbô. Ma Banabas hi haviŋ ya ma yahawa Titi haviŋ. Ma yahalam avômalô êvhaviŋ iniŋ nê bêŋbêŋ ba yêlô amô unyak kapô ma yahanan yenaŋ ku lavôn hathak Wapômbêŋ anêŋ Abô Mavi atu ba yahêv hadêŋ avômalô loŋ buyaŋ ek yêlô sapêŋ kapôlônŋiŋ doŋtom ek ku êŋ injik anôn. ³Îê bêŋbêŋ takêŋ elanô yenaŋ abô ba leŋŋmavi hathak ma miŋ enaŋ nena yêlô nanŋothe Titi anyô Glik atu anêŋ kupik ami. ⁴Ku êŋ anêŋ ôdôn nena sêbôk ba aiyar doho atu ba esopa abô yanŋa ivuŋ iniŋ auk ma ibitak êyô yêlô kapô ba êlêm ek neyala yêlôaniŋ auk esak Yisu Kilisi lôk aisê ba balabuŋ nenŋothe kupik miŋ havalon alalô loŋ hathak loŋbô ami. Yakô iniŋ auk êŋ embalon alalô loŋ ba namô balabuŋ vibin esak loŋbô. ⁵Ma yêlô miŋ alôk hathak nê êŋ iniŋ auk nenŋothe Titi anêŋ kupik ami, ma milôk ek Abô Mavi êŋ anêŋ anôn injik imiŋ mólô.

⁶Ma doŋtom nê bêŋbêŋ takêŋ miŋ eyabiŋ yenaŋ auk ami. Mólôda obam thêlô nena nê bêŋbêŋ ma doŋtom Wapômbêŋ miŋ hayê nômkama takatu ba hêk loŋ yaiŋ ami. Aêŋ ba yada yenaŋ auk nena thêlô ma nê bêŋbêŋ, êŋ ma nôm oyaŋ. ⁷Îê bêŋbêŋ takêŋ êyê nena Wapômbêŋ bôk hêv ku yanaŋ anêŋ Abô Mavi bêŋ êndêŋ avômalô loŋ buyaŋ hatôm hêv ku hadêŋ Pita ek enaŋ êndêŋ avômalô Israel. ⁸Wapômbêŋ hêv lôklokwaŋ êŋ hadêŋ Pita ek indum ku aposel êmô avômalô Israel malêvôn. Ma hêv lôklokwaŋ hadêŋ ya aêŋ iyom ek yandum ku aposel êmô avômalô loŋ buyaŋ malêvôn. ⁹Jems lo Pita ma Jon nê takatu ba mólô ôyê hatôm nê bêŋbêŋ, thêlô takêŋ êyê nena Wapômbêŋ hêv anêŋ wapôm ek yandum ku êŋ imbiŋ. Ba intu ekam yai lôk Banabas ma ewa yai hatôm iniŋ iviyaŋ ek nandum ku êmô avômalô loŋ buyaŋ malêvôn ma thêlôda nindum ku nê mô avômalô Israel malêvôn. ¹⁰Ma thêlô êv abô doŋtom iyom hadêŋ yai ek nanêm avômalô sawa takatu ba êvhaviŋ sa. Ku êŋ bôk haliŋ ya bô ba hapôviŋ ya ek yandum.

Pol hanaŋ Pita anêŋ kambom bêŋ

¹¹Sêbôk atu ba yahamô Antiok ma Pita hayô ba yai amô vêm ma hadum kambom te. Yahayê ma yahathaŋ yani nena, ¹²“O ma anyô

^k 2:1-2 Ap 15:2 ^l 2:4 Gal 1:7; 5:1,13 ^m 2:7 Ap 22:21 ⁿ 2:10 Ap 11:29-30

^o 2:12 Ap 11:3

hothak hoan nôm haviņ avômalô loņ buyaņ takatu ba miņ enġothe iniņ kupik ami ma êvhaviņ Yisu Kilisi. Ma doņtom Jems anêņ ġê ku takatu ba evaloņ auk nenġothe kupik loņ êyô, ma hôkô ba hôpôlik lôk hôvôliņ dômim ek avômalô loņ buyaņ takêņ. ¹³Ma anêm auk lôkbaņ êņ havôv avômalô êvhaviņ vi anêņ Israeł aleba havôv Banabas haviņ.”

¹⁴Yahayê nena lêk etak Abô Mavi anêņ loņôndê ba even mayaliv, êņ ma yahamiņ piklêvôņ ma yahanaņ Pita bêņ nena, “O ma anyô Israeł te ma doņtom lêk hôyô loņ êntêk môn ma hotak avômalô Israeł iniņ kobom ba hoan nôm mayaliv haviņ avômalô loņ buyaņ. Ma doņtom lêk huik auk êņ liliņ ba hudum ek osopa Mose anêņ balabuņ esak loņbô ba hôpôlik hathak avômalô loņ buyaņ takêņ. Aisê, hudum ek ôpôviņ avômalô loņ buyaņ ek nesopa Mose anêņ abô balabuņ e?”

Ôpatu ba hêvhaviņ Yisu ma anyô thêthônġ

¹⁵Yêlôaniņ wakatik lo wakamik ma avômalô Israeł ba yêlô ma miņ abitak anêņ avômalô loņ buyaņ takatu ba elam nena ġê daluk ami. ¹⁶Ma yêlô ayala nena ôpatu ba hêvhaviņ Yisu Kilisi, ma Wapômbêņ halam yani nena anyô thêthônġ. Ma ôpatu ba hasopa Mose anêņ abô balabuņ, yani ma mi. Ma yêlô bôk abitak thêthônġ hatôm avômalô loņ buyaņ hathak ale kapôlôņiņ liliņ ba aêvhaviņ Yisu Kilisi. Ma miņ hathak abô balabuņ ami ek malê nena abô balabuņ miņ hatôm indum ba anyôla imbitak thêthônġ ami.

¹⁷Ma doņtom anyôla hanaņ nena balabuņ ma nôm oyaņ ma êvhaviņ iyom intu nôm anôņ ba hadum mayaliv, êņ ma avômalô tem nêġê Kilisi êtôm kambom anêņ alaņ. Êņ ma auk lokbaņ anôņ! ¹⁸Yahavôliņ yadômiņ ek abô balabuņ ma doņtom haveņ yam ma yahik auk êņ liliņ ba yahayê nena balabuņ ma lêk nômbêņ ba yahasopa. Êņ ma hik thô nena ya ma anyô yahabuliņ abô balabuņ. ¹⁹Lôk abô balabuņ êņ hik ya vônô ek batu yamô lôkmala imbiņ Wapômbêņ. ²⁰Bôk ik yai lôk Kilisi vônô hathak alovalaņaņsiņ. Yada ma miņ yahamô lôkmala hathak loņbô ami. Ma doņtom Kilisi da lêk hamô lôkmala hamô yakapôlôņ. Lôkmala êņ intu hamô yaleņviņkupik hatôm yahêvhaviņ Wapômbêņ Nakaduņ, ôpatu ba lahaviņ ya ba hêv i ek nêm ya sa. ²¹Avômalô doho enaņ nena yahanaņ abôma hathak abô balabuņ lôk yahavôliņ yadômiņ hadêņ Wapômbêņ anêņ wapôm. Ma doņtom miņ yahadum aêņ ami. Abô balabuņ hadum ba alalô abitak thêthônġ hêk Wapômbêņ ma, êņ ma Kilisi anêņ ŋama lêk habitak hatôm nôm oyaņ.

Kobom nasopa balabuņ lôk êvhaviņ

3 ¹Galesia môlô avômalô molo. Ya bôk yahik Yisu Kilisi thô hadêņ môlô yôv hatôm lêk môlô ôyê êthôkwêņ hamiņ alovalaņaņsiņ ba

¶ 2:16 Ap 15:10-11; Lom 3:20-28; Gal 3:11 ¶ 2:20 Gal 1:4

opalé intu halela môlônim auk? ² Yalenhaviŋ yandaŋô môlônim auk. Môlô bôk osopa balabuŋ ba owa Lovak Matheŋ? Mena olaŋô Abô Mavi lôk ôêvhaviŋ ba intu owa Lovak Matheŋ êŋ? ³ Môlô molo e? Lovak Matheŋ bôk hadum ku ba bôk ôêvhaviŋ yôv. Ma doŋtom môlô osoŋ nena miŋ ôyô uŋlôv ami denaŋ ba intu owa lôklokwaŋ hêk balabuŋ ek uŋgwik ku êŋ daŋ siŋ e? ⁴ Aêŋ ba malaiŋ takatu ba bôk ôpôm hêk ôêvhaviŋ êŋ ma nôm oyaŋ e? Yakô anôŋ êŋ la. ⁵ Môlô othak osopa abô balabuŋ ba intu Wapômbêŋ hêv Lovak Matheŋ lôk hadum nômbithi hêk môlô malêvôŋ e? Mi. Hêv hathak olaŋô Abô Mavi ba ôêvhaviŋ. ⁶ Môlô lemimimbi esak Ablaham. Bôk eto nena,

“Ablaham hêvhaviŋ Wapômbêŋ anêŋ abô ba intu halam yani nena anyô thêthôŋ.” *Môŋ Anôŋ 15:6*

⁷ Ba intu noyala nena ŋê takatu ba êvhaviŋ iyom intu Wapômbêŋ hayê thêlô hatôm Ablaham nali. ⁸ Wapômbêŋ anêŋ kapyâ hanaŋ nena avômalô loŋ buyaŋ tem nênmimibiŋ ba Wapômbêŋ endam i nena ŋê thêthôŋ hatôm bôk hanaŋ Abô Mavi êŋ bêŋ hadêŋ Ablaham nena,

“Esak o iyom ma avômalô lodôŋlodôŋ anêŋ loŋ buyaŋ tem neja mek mavi.” *Môŋ Anôŋ 12:3*

⁹ Ablaham ma ôpatu ba bôk hêvhaviŋ ba intu Wapômbêŋ hadum mavi hadêŋ yani. Ma avômalô takatu ba êvhaviŋ ma tem indum mavi êndêŋ i êtôm bôk hadum hadêŋ Ablaham.

¹⁰ Avômalô takatu ba esoŋ nena esopa balabuŋ ma tem nimbitak thêthôŋ ênjêk Wapômbêŋ ma lêk êmô malaiŋ bêŋ kapô yôv. Hatôm bôk eto nena,

“Avômalô takatu ba êv yak hathak abô balabuŋ bute lôk miŋ esopa balabuŋ takatu ba bôk eto hêk kapyâ balabuŋ dedaŋ mavi ami ma lêk êmô malaiŋ bêŋ kapô yôv.” *Lo 27:26*

¹¹ Ma buyaŋ hanaŋ nena,

“Avômalô takatu ba êvhaviŋ intu ibitak thêthôŋ ba tem neja lôkmala.” *Habakuk 2:4*

Aêŋ ba auk êntêk lêk habitak yaiŋ yôv nena abô balabuŋ miŋ hatôm indum ba avômalô nimbitak thêthôŋ ami. Milôk. ¹² Ma bôk eto hathak abô balabuŋ nena,

“Anyô hasopa abô balabuŋ sapêŋ, êŋ ma balabuŋ hadum ba ôpêŋ tem enja lôkmala.” *Wok Plis 18:5*

Aêŋ ba êvhaviŋ miŋ hamô balabuŋ êŋ kapô ami. ¹³ Lôk eto abô buyaŋ nena,

“Wapômbêŋ tem imbuliŋ ŋê takatu ba êthôkwêŋ hamiŋ alovalaŋaŋsiŋ.” *Lo 21:23*

[†] 3:8 Stt 18:18; 22:18; Lom 4:3,16 [‡] 3:10 Lo 27:26 [†] 3:11 Gal 2:16 [‡] 3:13 Lo 27:26; Lom 8:3

Ma Wapômbêḅ habuliḅ Kilisi ba intu hêv alalô vuli hêk balabuḅ anêḅ vovaḅ ¹⁴ek avômalô loḅ buyaḅ tem nênemimbiḅ Yisu Kilisi imbiḅ ba neja Lovak Mathêḅ atu ba bôk habutiḅ abô hathak ek thêlô neja mek mavi takatu ba Wapômbêḅ bôk hêv hadêḅ Ablaham lôk anêḅ nali.

Wapômbêḅ anêḅ tabô lôk balabuḅ

¹⁵Aiyaḅ thêlô, môlô lêk oyala alalôaniḅ kobom katô. Avak tabô ma hatôm nanêm vê, e? Mena hatôm nambak tabô yaḅ imbiḅ e?

¹⁶Wapômbêḅ bôk havak abô haviḅ Ablaham lôk anêḅ su lukmuk yôv. Ma miḅ hanaḅ hathak su lukmuk lôkthô ami. Hanaḅ hathak doḅtom iyom. Su lukmuk êḅ intu Kilisi.

¹⁷Aêḅ ba Wapômbêḅ havak tabô haviḅ Ablaham. Ma sondabêḅ hatôm 430 hale ba hi ma abô balabuḅ hayô. Ba intu balabuḅ atu ba haveḅ yam miḅ hatôm edabêḅ Wapômbêḅ anêḅ abô atu vê ami. Bôk havak yôv haviḅ Ablaham ba lôklokwaḅ ba miḅ hatôm nêḅ vê ami. ¹⁸Wapômbêḅ hêv anêḅ wapôm ba havak tabô ba hêv anêḅ lamavi hadêḅ Ablaham ma miḅ hêv hathak balabuḅ ami. Ba intu balabuḅ havatho lamavi êḅ loḅ, êḅ ma tem nêḅ tabô êḅ vê.

¹⁹Ma hêv balabuḅ eka? Avômalô idum kambom ba intu hêv balabuḅ halêm ek injik iniḅ kambom thô endeba Kilisi imbitak am, Ablaham anêḅ su lukmuk atu ba Wapômbêḅ havak abô hathak ek êlêm. Aḅela êv hadêḅ Mose ma Mose hi hêv hadêḅ avômalô.

²⁰Mose hamiḅ malêvôḅ ek avômalô Israêl ma Wapômbêḅ. Ma doḅtom Wapômbêḅ ma doḅtom iyom ma yanida intu havak abô haviḅ Ablaham, ma miḅ hêv hadêḅ anyôla yaḅ ba hi hêv ami.

²¹Abô balabuḅ lôk evak tabô evaki vose e? Mi. Balabuḅ hatôm nêḅ lôkmala, êḅ ma tem nambitak thêthôḅ esak balabuḅ. ²²Ma doḅtom mi. Wapômbêḅ anêḅ abô hanaḅ nena avômalô pik sapêḅ idum kambom ba hatôm êḅ koladôḅ te ek injik iniḅ kambom thô endeba nede kapôlôḅniḅ liliḅ ba nênemimbiḅ Yisu Kilisi ek neja leḅḅmavi sêbôk ba Wapômbêḅ havak abô hathak.

²³Sêbôk ma alalô miḅ aêvhaviḅ ami ba intu abô balabuḅ hatôm alaḅ ek injik Kilisi thô êndêḅ alalô endeba nanêḅmimbiḅ yani am. ²⁴Abô balabuḅ ma hatôm kamik atu ba hayabiḅ alalô ek nanêḅmimbiḅ Kilisi endeba nambitak thêthôḅ am. ²⁵Ma loḅôndê êvhaviḅ lêk hayô yôv ba intu abô balabuḅ miḅ hayabiḅ alalô hathak loḅbô ami.

ḅ 3:16 Stt 12:7; 13:15; 24:7 ḅ 3:17 Kis 12:40 ḅ 3:18 Lom 4:14 ḅ 3:19 Ap 7:38; Lom 5:20

ḅ 3:21 Lom 8:2-4 ḅ 3:23 Gal 4:3 ḅ 3:24 Lom 10:4

Ŋê êvhaviŋ intu Wapômbêŋ nali

26-27^cMôlô ôêvhaviŋ Yisu Kilisi ba intu ithik môlô ma Kilisi ma hatôm kwêv atu ba ik hathak môlô ba môlô lôk Kilisi lêk ubitak doŋtom. Ba intu lêk ubitak Wapômbêŋ nali. 28^dAêŋ ba môlô ma lêk ôdôŋ te iyom. Ma miŋ nosoŋ nena môlô ma ŋê Israeŋ mena ŋê Glik la ami. Lôk miŋ nosoŋ nena môlô ma ŋê udum ku hamô alaŋ vibiy mena môlô ŋê lôk alaŋsi mi ami. Ma miŋ nosoŋ nena môlô anyô mena avi ami. Milôk. 29^eMôlô ma Kilisi anêŋ ba intu môlô ma Ablaham anêŋ limi takatu ba tem noja leŋŋmavi takatu ba Wapômbêŋ bôk havak abô yôv ek nêŋ êndêŋ yani.

4 ¹Yenaŋ abô ma aêntêk. Okna te lambô anêŋ nômkama ma nakaduŋ anêŋ ma doŋtom tem miŋ enja ketheŋ ami. Yani ma alaŋ ma doŋtom okna denaŋ ba intu tem êmô êtôm ôpatu ba hadum ku hamô alaŋ vibiy vêmam. ²Yani hamô ŋê takatu ba eyabiy yani vibiy ma miŋ hatôm enja anêŋ nômkama sapêŋ ami endeba êyô waklavôŋ atu ba lambô hatak am. ³Ma yêlô Israeŋ ma aêŋ iyom. Yêlô ma hatôm okna atu ba balabuŋ havalôŋ loŋ denaŋ ⁴endeba Wapômbêŋ etak anêŋ waklavôŋ atu ba nêŋ Nakaduŋ êlêŋ am. Avi havathu yani ba habitak anyô ba hamô balabuŋ vibiy ⁵ek nêŋ yêlô avômena seka takatu ba amô balabuŋ vibiy vê ek nambitak Wapômbêŋ anêŋ nali anôŋ.

⁶Ma môlô avômalô loŋ buyaŋ lêk ubitak Wapômbêŋ anêŋ nali haviŋ. Ba intu Wapômbêŋ hêv Nakaduŋ anêŋ Lovak Matheŋ halêŋ hamô alalôaniŋ kapôlôŋiŋ lôk Lovak Matheŋ êŋ hadum ba alalô alam kaêk nena, “Aba wakamik.”ⁱ ⁷Aêŋ ba môlô ma nali ma miŋ hatôm ŋê idum ku hamô alaŋsi vibiy hathak loŋbô ami. Ba intu Wapômbêŋ hadum ba tem noja nômkama mavi êtôm nali ethak ewa.

Pol lamalaiŋ ek avômalô Galesia

⁸Sêbôk atu ba miŋ oyala Wapômbêŋ ami, êŋ ma ŋgôkba hamô hatôm môlônim alaŋ. Ŋgôkba takêŋ ma miŋ wapômbêŋ anôŋ ami. ⁹⁻¹⁰^jMa lêk môlô osopa Wapômbêŋ. Ma doŋtom Wapômbêŋ da anêŋ ku nena bôk havôv môlô vê ba lêk ubitak yani anêŋ ma miŋ môlôda unim auk ami. Ma aisê ka môlô osopa Mose anêŋ balabuŋ hathak loŋbô? Ayôŋ lukmuk lôk ku kapô lôk sondabêŋ iniŋ balabuŋ ma êntêk osopa denaŋ. Ku takêŋ ma pulusikna lôk vaunena ma doŋtom havôv môlô halehi bumalô iniŋ auk pik hathak loŋbô. Ba lemimhaviŋ nôŋ takêŋ imbitak môlônim alaŋ esak loŋbô e? Môlôda. ¹¹Yaleŋ hik ya hathak môlô. Yakô ku taksêbôk ba yahadum ma lêk hêv yak ba miŋ hik anôŋ ami.

^c 3:26-27 Jon 1:12; Lom 6:3 ^d 3:28 Lom 10:12 ^e 3:29 Lom 4:13 ^f 4:3 Kol 2:20

^g 4:4-5 Jon 1:12-14; Lom 1:3 ^h 4:6-7 Lom 8:15-17 ⁱ 4:6 “Aba” êŋ ma abô Alam ba anêŋ ôdôŋ nena ‘kamik’. ^j 4:9-10 Lom 14:5; Kol 2:16

¹² Aiyaj thêlô, bôk yahabitak hatôm mômô ma yahatak avômâlô Israel iniñ balabuñ. Ba intu yahalan hadên mômô ek numbitak êtôm ya. Sêbôk ma miñ ôdô ya ami. ¹³ Mômô oyala nena yahapôm lijiñ ma yahathôk ba yahanaj Wapômbên anên Abô Mavi môñ anôn hadên mômô. ¹⁴ Lijiñ êñ hêv malaiñ hadên mômô ma doñtom owa ya thô hatôm owa Wapômbên anên añela te mena Yisu Kilisi da la thô. Ma miñ ôvôliñ dômim lôk ôpôlik hathak ya ami. ¹⁵ Yahayala katô nena mômô hatôm nômbi malemim daluk vê ba nônmê êndên ya. Lemimmavi êñ lêk hasôv ba hi êsê? ¹⁶ Yahanaj abô avanôn hadên mômô ma ôpôlik hathak ya eka?

¹⁷ Îê takên maleñjikilik ek mômô nôpôlik esak ya ma lemimibiñ i. Ma miñ idum aên ek mômô nôpôm nômla mavi êñjêk i ami. ¹⁸ Avômâlô ethak êv leñjimmavi hadên ñê loñ buyaj, êñ ma mavi. Ma doñtom miñ yahamô haviñ mômô ami, ma aisê ka mômô uluviñ ku êñ ma ôev lemimmavi hadên ñê auk kambom takên? ¹⁹ Yenan avômena anôn, ya hatôm avi atu ba hawa vovaj hathak loñbô ek embathu endeba Kilisi êmô mômô kapôlômim am. ²⁰ Mômônim auk haliñ ya ba intu yalenhaviñ yasôk yamô imbiñ mômô ek yatak abô lôklokwanj ma yanaj abô labali iyom.

Abô loñ kapô hathak Sela lo Haga

²¹ Mômô takatu ba udum ek nômô Mose anên abô balabuñ vibiñ ma yahadum ek yanaj injik mômô liñ nena, “Mômô oyala abô balabuñ anên loñôndê anên dañ sapên e?” ²² ^kEto nena Ablaham habi okna ju vê. Ma yanavi Sala da havathu yaj, yani ma alaj mi. Ma avi ku Haga havathu yaj, yani ma avi lôk alaj. ²³ ^lMa Haga havathu nakaduñ hathak ñê pik iniñ loñôndê. Ma Sala ma havathu hathak Wapômbên bôk havak abô haviñ Ablaham yôv.

²⁴⁻²⁵ Avi ju êntêk ma abô loñ kapô hathak ik tabô lokwanju thô. Tabô yaj ma evak hêk dum Sainai hamô loñ Alebia kapô. Haga ma hatôm tabô atu ba havathu nali ba idum ku êmô alajsi vibiñ. Ma avômâlô Israel takatu ba êmô Jelusalem, thêlô êmô balabuñ vibiñ hatôm ñê lôk alajsi takên. Aên ba tabô êñ ma Haga ma Haga êñ ma malak Jelusalem bôlôn êntêk.

²⁶ ^mMa tabô yaj ma avi atu ba alaj mi, êñ ma Jelusalem atu ba hamô malak leñ ma yani miñ hadum ku hamô alaj vibiñ ami. Yani ma alalôaniñ wakatik. ²⁷ Hatôm bôk eto nena,

“O avi yamu, miñ howa avômena ami,
ômô lôk lemmavi.

Ma o avi atu ba miñ howa vovaj ek ombathu avômena ami,
nêm yeñ lôk lemmavi lôk lêlô,
ek malê nena o avi yamu, nalumi lêk bên anôn

^k 4:22 Stt 16:15; 21:2 ^l 4:23 Lom 9:7-9 ^m 4:26 Hib 12:22; ALK 21:2,10

hamôṅ ek avi lôk anyô atu.”

Aisaia 54:1

²⁸“Aiyaṅ thêlô, Wapômbêṅ havak abô ba Aisak habitak. Ma môlô lêk ubitak aêṅ iyom. ²⁹“Ma okna yaṅ atu ba habitak hathak ṅê pik iniṅ loṅôndê hêv vovaṅ hadêṅ yaṅ atu ba evathu hathak Lovak Matheṅ. Lêk êntêk aêṅ iyom. ³⁰Ma doṅtom Wapômbêṅ anêṅ kapya hanaṅ aisê?

“Nakaduṅ yaṅ atu ba talêbô ma alaṅ mi tem enja lambô anêṅ nômkama.

Ma yaṅ atu ba talêbô hamô alaṅ vibiṅ ma mi.

Ba intu nêṅ avi êṅ lôk anêṅ nakaduṅ vê.”

Môṅ Anôṅ 21:10

³¹Aêṅ ba aiyaṅ thêlô, alalô ma avi alaṅ atu anêṅ nali. Ma miṅ avi lôk alaṅsi anêṅ nali ami.

Kilisi hêv alalô vê hêk balabuṅ

5 ¹Kilisi hêv alalô vê hêk balabuṅ ek balabuṅ miṅ eyabiṅ alalô ami. Aêṅ ba numiṅ lôklokwaṅ ek balabuṅ miṅ imbitak alalôaniṅ alaṅ esak loṅbô ami.

²Nodaṅô! Ya Pol yahanaṅ hadêṅ môlô nena noṅgothe unim kupik, êṅ ma Kilisi anêṅ ku tem imbitak êtôm nôṅ oyaṅ. ³Ma yahanaṅ hathak loṅbô nena opalêla takatu ba eṅgothe iniṅ kupik, ma balabuṅ anêṅ ku miṅ hama ami ma lôkmala denaṅ ek nesopa lôkthô. ⁴Aêṅ ba ôpatu ba hasopa balabuṅ ek imbitak thêthôṅ, êṅ ma hatôm hadabêṅ yanida kisi hêk Kilisi anêṅ wapôm. Lôk hêv yanida vê hêk Kilisi. ⁵Ma doṅtom Lovak Matheṅ hadum ba alalô aêvhaviṅ ba apôviṅ thêthôṅ atu ba aêv maleṅiṅ hathak ek êlêm. ⁶“Eṅgothe kupik mena miṅ eṅgothe kupik ami ma alalô takatu ba aêvhaviṅ Yisu Kilisi ayê nena nôṅ oyaṅ. Êvhaviṅ ma nômbêṅ ba hik anêṅ anôṅ ma leṅiṅhaviṅ avômalô vi.

⁷Sêbôk ma môlô olaṅviṅ mavi. Ma opalê intu lêk hathale môlô thô ba ôêv yak hathak abô avanôṅ? ⁸Auk êṅ miṅ halêm anêṅ ôpatu ba halam môlô ami. ⁹“Yis dokte iyom hatôm idum polom isiṅ bêṅ. ¹⁰“Ma doṅtom yahayala nena môlô ma Anyô Bêṅ anêṅ avômalô ba tem miṅ nobaloṅ auk yaṅ ami. Ma opalê atu ba habuliṅ môlônim auk tem enja anêṅ vuli.

¹¹Aiyaṅ thêlô, avômalô doho esoṅ nena yahavatho auk neṅgothe kupik loṅ hatôm sêbôk ba yahasopa abô balabuṅ. Ma doṅtom yahavatho auk neṅgothe kupik loṅ, êṅ ma tem miṅ avômalô takêṅ nesaṅ ya ami. Lôk yahalôk ek neṅgothe kupik, êṅ ma yahêv alovalaṅaṅsiṅ atu ba avômalô êpôlik hathak vê. ¹²Ma ṅê takatu ba ibuliṅ môlônim auk, êṅ ma mavi ek neṅgothe iniṅ kupik lôk nimbi thalôk vê imbiṅ!

¹³“Yenaṅ aiyaṅ thêlô, Wapômbêṅ halam môlô ba hapole môlô vê hêk abô balabuṅ anêṅ ku. Balabuṅ miṅ hayabiṅ môlô hathak loṅbô ami

ⁿ 4:28 Stt 15:4-5; Lom 9:7 ^o 4:29 Stt 21:9 ^p 5:6 1Ko 7:19; Gal 6:15 ^q 5:9 1Ko 5:6

^r 5:10 2Ko 11:15; Gal 1:7 ^s 5:13 1Pi 2:16

ba intu miŋ nodenu kapôlôlmim bô esak loŋbô ami. Mi. Lemimimbiŋ avômalô vi ba nônêm i sa. ¹⁴†Balabuŋ sapêŋ anêŋ ôdôŋ ma doŋtom iyom nena,

“Lemimbiŋ anyô yaŋ êtôm lemhaviŋ oda.”

Wok Plis 19:18

¹⁵Môlô hatôm avuŋ yatap ba othaŋ am mayaliv ba intu noyabiŋ am. Yakô môlôda numbuliŋ am.

Lovak Matheŋ anêŋ loŋôndê

¹⁶Yahanaŋ nena nosopa Lovak Matheŋ ek lemvimkupik anêŋ thethaŋak miŋ imbi alak imiŋ môlô ami. ¹⁷“Kapôlôlŋiŋ bô hapôlik ek Lovak Matheŋ anêŋ auk ma Lovak Matheŋ hapôlik ek kapôlôlŋiŋ bô anêŋ thethaŋak. Nôm ju êŋ ethak ik i aleba môlô miŋ hatôm nundum ku mavi takatu ba môlô lemimhaviŋ ek nundum ami. ¹⁸Ma doŋtom môlô lêk osopa Lovak Matheŋ anêŋ abô ba intu miŋ ômô abô balabuŋ vibiiŋ ami.

¹⁹“Kapôlôlŋiŋ bô anêŋ bôk lo loŋ atu ba havôv avômalô ma aêntêk. Sek waliliŋ lôk anyô lo avi maleŋiŋkilik ek i ma kobom mama lomaloma ²⁰lôk êv yeŋ hadêŋ ŋgôkba lôk êbôk siniŋ ma ik vovak ba leŋiŋmaniŋ lôk kapôlôlŋiŋ kambom ba ethaŋ i ma leŋiŋdaŋ ba idum palonŋ lôk enaŋ abô lôk vovak ek nembak i vose. ²¹Ma maleŋiŋkilik hathak nômkama lôk inum waiŋ ba molo ma êbôi ba elam kaêk mayaliv lôk idum kambom lomaloma haviŋ. Nôm takêŋ bôk yahanaŋ hadêŋ môlô yôv, ma lêk yahanaŋ hathak loŋbô nena avômalô takatu ba idum aêŋ tem miŋ hatôm nimbital nêyô Wapômbêŋ anêŋ loŋ lôkliŋyak kapô ami. Mi anôŋ.

²²Ma doŋtom Lovak Matheŋ anêŋ bôk lo loŋ atu ba hik anôŋ ma aêntêk. Leŋiŋhaviŋ i lôk leŋiŋmavi haviŋ i ma êmô yôhôkna lôk êmô maliŋyaô ma êv avômalô vi sa lôk idum mavi hadêŋ i ma êmô batôŋ oyaŋ ²³lôk etauviŋ i ma ipuki loŋ. Ma balabuŋ la miŋ hêk kobom takêntêk êŋ loŋ siŋ ami. ²⁴“Ma Yisu Kilisi anêŋ avômalô bôk ik kapôlôlŋiŋ bô lôk thethaŋak takatu ba habi alak hamiŋ i vônô hathak alovalaŋaŋsiŋ. ²⁵Lovak Matheŋ lêk hayabiŋ alalô ba intu nasopa vaŋgwam. ²⁶“Ma miŋ alalô nambôi lôk nambi anyô yaŋ la ek inŋik vovak ma leŋiŋdaŋ ami.

Kobom mavi anêŋ ôdôŋ

6 ¹“Aiyaŋ thêlô, môlônim anyô hêvhaviŋ te hadum kambom, êŋ ma môlô takatu ba osopa Lovak Matheŋ nonaŋ abô yaô ek nôbôv yani êmbôlêm esak loŋbô. Ma oyabiŋ o ek miŋ êmbôv o ami. ²“Nônêm avômalô takatu ba ewa malaiŋ sa. Êŋ ma hatôm hosopa Kilisi anêŋ balabuŋ. ³Alalô lôkthô ma ŋê athêŋ mi. Ba intu anyô te hasoŋ nena yani anyô lôk athêŋ bêŋ, êŋ ma hasau yanida. ⁴Anyô tomtom nêsôi ba neya

† 5:14 Lom 13:9 † 5:17 Lom 7:15-23 † 5:19-21 1Ko 6:9-10 † 5:24 Lom 6:6; Kol 3:5

× 5:26 Plp 2:3 † 6:1 Mat 18:15 † 6:2 Lom 15:1

ek leŋŋmavi esak iniŋ kobom ma miŋ netatale anyô vi ami. ⁵aAêŋ ba môleŋda tomtom noja unim vak atu ba Wapômbêŋ hêv hadêŋ o.

⁶bMa nuŋgwik anêm nômkama mavi sam êndêŋ kêdôŋwaga takatu ba êdôŋ môleŋ hathak Wapômbêŋ anêŋ abô.

⁷cNôm alêla takatu ba ovatho halôk unim ku intu tem nodav. Ba intu miŋ nosoŋ nena hatôm nosau Wapômbêŋ esak nômla ami. Mi anôŋ. ⁸Ma ôpatu ba hapaliv kapôlôŋŋiŋ bô anêŋ vêk ma tem enja anêŋ anôŋ ma ŋama. Ma ôpatu ba hapaliv Lovak Matheŋ anêŋ vêk ma tem enja anêŋ anôŋ ma lôkmala atu ba êmô êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ. ⁹Alalô nandum ku lôklokwaŋ ma miŋ natak ku takêŋ ami ek naja anêŋ anôŋ mavi êndêŋ anêŋ waklavôŋ. Ba intu alalô miŋ kapôlôŋŋiŋ egiap ek nandum mavi lomaloma ami. ¹⁰Aêŋ ba alalô napôpêk i ek nandum kobom mavi êndêŋ avômalô sapêŋ. Ma nandum kobom êŋ mathalalen êndêŋ ôdôŋ takatu ba êvhaviŋ.

Abô anêŋ daŋ

¹¹Môleŋ ôyê abô anêŋ daŋ êntêk ba eto bêŋbêŋ ma yahato hathak yada yabahaŋ.

¹²Ŋê takêŋ êkô ek neja vovaŋ esak Kilisi anêŋ alovalaŋaŋsiŋ. Ba intu eyanda môleŋ ek noŋgothe unim kupik ek thêlô nêmbôŋi esak nômkama takatu ba hamô yaiŋ iyom. ¹³Ŋê takatu ba êlôk hathak auk noŋgothe kupik, ma thêlôda miŋ esopa balabuŋ lôkthô ami. Ma doŋtom idum ek môleŋ noŋgothe kupik ek avômalô vi nêgê ba nênem athêŋ lôkmaŋŋiŋ êndêŋ i. ¹⁴Ma Yisu Kilisi hama hathak alovalaŋaŋsiŋ. Ba intu hik auk pik vônô aleba yahathôŋ auk êŋ paliŋ. Ma hik ya vônô aleba auk pik hathôŋ ya paliŋ aêŋ iyom. Aêŋ ba yada tem yambôya esak alalôaniŋ Anyô Bêŋ Yisu Kilisi anêŋ alovalaŋaŋsiŋ iyom. ¹⁵dEŋgothe kupik mena miŋ eŋgothe kupik ami, êŋ ma nôm oyaŋ. Nômbêŋ ma alalô lêk abitak avômalô lukmuk. ¹⁶Yôhok lôk nanêm kapôlôŋŋiŋ ni êndêŋ avômalô takatu ba esopa abô êŋ, thêlô ma Wapômbêŋ anêŋ avômalô Israeŋ anôŋ.

¹⁷eMa yôv. Pôpô takatu ba yahawa hathak Yisu hêk yaleŋviŋkupik ma hatôm. Ba intu notak nôm takêŋ ek miŋ nêŋ malaiŋ êndêŋ ya esak loŋbô ami.

¹⁸Aiyaŋ thêlô, Anyô Bêŋ Yisu Kilisi anêŋ wapôm eyabiŋ môleŋnim dahôlômim. Avanôŋ.

^a 6:5 Lom 14:12 ^b 6:6 1Ko 9:11,14 ^c 6:7-8 Lom 8:13 ^d 6:15 Gal 5:6; 2Ko 5:17

^e 6:17 2Ko 4:10